

2011-12-16

Dnr 43-2011:2170

Gävle kommun

Rektorn vid Tallbo särskola

Beslut för grundsärskola och gymnasiesärskola

---

efter tillsyn av Tallbo särskola
i Gävle kommun

Tillsyn av Tallbo sarskola

Helhetsbedömning

Skolinspektionen genomför tillsyn i Gävle kommun under hösten 2011 och våren 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen. Tallbo sarskola besöktes av Skolinspektionen den 16 november 2011.

Rektorn för Tallbo sarskola är också ansvarig för grundskolorna Stigslunds skola, Strömsbro skola och Åbyggeby skola. Ett så omfattande ansvarsområde, med flera skolor och många verksamheter ställer höga krav på rektors ledarskap. Vid Tallbo sarskola finns också en biträdande rektor som även har ansvarsområden inom en annan skola i området. Det pedagogiska ledarskapet och dagliga ansvaret för verksamheten är till flera delar delegerat från rektorn till den biträdande rektorn i skolan.

Tillsynen visar att det idag finns brister i skolledningens kännedom om det inre arbetet i verksamheten. Personalen i Tallbo sarskola har inte heller full kunskap om hur ansvaret fördelats mellan de två skolledningarna. Vidare behöver rektorn också ta ett mer aktivt ansvar för kvalitetsarbetet i grundsarskolan och gymnasiesarskolan. För att kunna göra de systematiska analyser som krävs för att fatta välgrundade beslut om organisation, resursfördelning och stödinsatser behövs en fullständig bild av resultaten. Idag är analyserna av elevernas resultat på övergripande nivå bristfällig, även om tillsynen visar att varje enskild individs utveckling dokumenteras nog.

Elevernas förutsättningar i grundsarskolan och gymnasiesarskolans ställer stora krav på personalens lyhördhet och förmåga att anpassa undervisningen så att lärandet optimeras. Lärarna vid Tallbo sarskola visar en stor medvetenhet kring de kunskapskrav och kunskapsmål som gäller för skolformerna och Skolinspektionen har sett flera goda exempel på undervisning inom olika ämnesområden. Verksamheten är personaltät och lärarna anpassar hela tiden uppgifter och undervisningsmetoder efter elevernas individuella förutsättningar, behov och intressen. Däremot bedömer Skolinspektionen att det finns utrymme för att öka elevernas möjlighet till inflytande i andra frågor än dem som rör det egna lärandet genom att skapa forum, såsom exempelvis elevråd och klassråd. Tallbo sarskola har goda materiella resurser i form av kompensatoriska hjälpmedel och lokalerna är rymliga och väl anpassade. Skolinspektionen bedömer

att skolan ger särskilt stöd till de elever som har behov av det. Däremot upprättas inte alltid åtgärdsprogram.

Beslut

Föreläggande

De beskrivna bristerna som Skolinspektionen konstaterat vid tillsynen av Tallbo särskola i Gävle kommun måste åtgärdas för att huvudmannen ska uppfylla författningarnas krav och eleverna därmed ska få den utbildning de har rätt till.

En utförligare redogörelse av konstaterade brister finns nedan under rubriken *Skäl för beslut*.

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Gävle kommun att senast den 16 mars 2012 avhjälpa påtalade brister genom att vidta nedanstående åtgärder.

De vidtagna åtgärderna ska samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Särskilt stöd

Rektorn ser inte till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram fattas när det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav eller kunskapsmål som minst ska uppnås.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

I detta ingår att:

- Rektorn ser till att beslut fattas om åtgärdsprogram som anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. (3 kap. 9 § skollagen).

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Rektorn tar inte sitt ansvar som pedagogisk ledare och chef och verkar för att utbildningen utvecklas. Rektorn tar inte heller ansvar för att det i grundsärskolans och gymnasiesärskolan bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolan där resultaten omsätts i åtgärder för att uppfylla de nationella målen.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

I detta ingår att:

- Se till att rektorn har god kunskap om det inre arbetet i skolan och särskilt verkar för att utbildningen planeras och utvecklas med inriktning att uppfylla de nationella målen för utbildningen (2 kap. 9 § skollagen 4 kap. 4–5 §§ skollagen, Läroplan för grundsärskolan 2011, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar, Lpf 94, avsnitt 2.6 Rektorns ansvar)
- Se till att rektorn tar ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning, utvärdering och utveckling av utbildningen (4 kap. 4 § första stycket skollagen).

Ledningsstruktur och organisering av utbildningen

Skolans inre organisation samt ledningsstruktur överensstämmer inte med författningarna.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med ledningsstruktur och organisering av utbildningen.

I detta ingår att:

- Se till att det är tydligt i vilka fall, och till vem, rektorn har överlåtit enskilda ledningsuppgifter eller beslutsbefogenheter (2 kap. 10 § andra stycket skollagen).

Anmärkningar

Skolinspektionen har vid tillsynen konstaterat mindre allvarliga brister som måste åtgärdas för att eleverna ska få den utbildning de har rätt till. Huvudmannen ges därför en anmärkning.

En redogörelse av konstaterade brister finns nedan under *Skäl för beslut*.

Till följd av anmärkningarna ska **Ni senast den 2012-03-16** vidta åtgärder för att rätta till bristerna och redovisa dessa åtgärder för Skolinspektionen.

Grundläggande värden och inflytande

Vid skolan finns inget forum för samråd med eleverna.

Trygghet och studiero

Ordningsregler finns inte i skolan.

Avstående från ingripande

Vid tillsynen har även konstaterats en brist för vilken Skolinspektionen avstår från ingripande i enlighet med 26 kap. 12 § skollagen. När det gäller de individuella studieplanerna för eleverna i gymnasiesärskolan avstår skolinspektionen från ingripande eftersom eleverna har individuella utvecklingsplaner och att dessas innehåll i stort sett omfattar det som skall finnas i de individuella studieplanerna.

Skäl för beslut

Måluppfyllelse

Kunskapsresultat

Vid intervjuer med lärare framkommer att eleverna i Tallbo särskola i huvudsak bedöms uppnå mål och kunskapskrav efter sin förmåga. Dock finns inga sammanställningar av elevernas kunskapsresultat på skolövergripande nivå för 2011, vilket rektor uppger delvis sammanhänger med att endast en elev avslutade den nionde årskursen det året. År 2010 nådde en huvuddel av eleverna målen efter sin förmåga inom de ämnesområden som ingår i träningsskolan och verksamhetsträningen. På individnivå görs regelbundet bedömningar av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till mål och krav och dessa finns redovisade i elevernas individuella utvecklingsplaner. Trots att skolan ger varje elev möjlighet att utifrån sina förutsättningar utvecklas mot utbildningens mål, pekar Skolinspektionen i detta beslut på ett antal områden där författningarna inte följs.

Värdegrundsarbete

Tallbo särskola bedöms i huvudsak utgöra en trygg miljö inriktad på lärande och social utveckling. Personalen i Tallbo särskola arbetar aktivt med värdegrundsfrågor och i arbetslagen diskuteras regelbundet aktuella händelser och situationer för att motverka att kränkande behandling uppstår. Det finns rutiner för hur kränkningar ska hanteras och rapporteras. Dessa återfinns bland annat i skolans plan mot kränkande behandling som upprättas årligen. Skolan har också ordningsregler men dessa är utformade utifrån ett vuxenperspektiv, vilket behöver åtgärdas.

Föreläggande:**Bedömningsområde: Särskilt stöd****Bedömning:**

Rektorn ser inte till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram fattas när det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav eller kunskapsmål som minst ska uppnås.

Motivering:

Enligt skollagen ska åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Av åtgärdsprogrammet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Vid intervjuer med rektorn, biträdande rektorn, lärare och representanter för elevhälsan framkommer att det är sällsynt att åtgärdsprogram utarbetas för elever i Tallbo särskola trots att eleverna getts särskilt stöd. Istället hänvisar lärarna till att elevernas lärande, behov av stöd och löpande utveckling beskrivs i elevernas individuella utvecklingsplaner. Av skolans kvalitetsredovisning från läsår 2010/2011 framgår att åtgärdsprogram endast utarbetas i särskilda fall, där eleven på grund av speciella omständigheter inte beräknas nå målen. Skolinspektionen har inför tillsynen i Tallbo särskola tagit del av ett åtgärdsprogram som utarbetats under vårterminen 2011. I detta åtgärdsprogram anges tydligt vilka elevens behov är och hur dessa ska tillgodoses. Det framgår också när insatserna ska följas upp men inte tydligt på vilket sätt uppföljning ska ske. I skolan har rutiner och blanketter för arbetet med åtgärdsprogram utarbetats, men dessa var inte fullt implementerade vid tiden för tillsynen.

Utredningen visar att beslut om åtgärdsprogram inte fattas när det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav eller kunskapsmål som minst ska uppnås. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Gävle kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning:

3 kap. 9 § skollagen

Bedömningsområde: Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen**Bedömning:**

Rektorn tar inte sitt ansvar som pedagogisk ledare och chef och verkar för att utbildningen utvecklas. Rektorn tar inte heller ansvar för att det i grundsärskolans och gymnasiesärskolan bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolan där resultaten omsätts i åtgärder för att uppfylla de nationella målen.

Motivering:

Enligt skollagen och läroplanerna ska det pedagogiska arbetet vid en skola leddas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas och att det dagliga arbetet inriktas mot elevernas lärande. Vidare ska rektorn ta ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete i skolan och att detta arbete dokumenteras.

Rektorn för Tallbo särskola är också rektor för flera andra skolor. Även skolans biträdande rektor har en delad tjänst och beskriver att han lägger ungefär 50 procent av arbetstiden i Tallbo särskola. Organisationen är ny sedan årsskiftet 2010/2011. Enligt skolans delegationsordning bär rektorn det övergripande ansvaret för verksamheten, men har delegerat stora delar av det löpande skolledningsarbetet till biträdande rektor. Till exempel är det till den biträdande rektorn delegerat att besluta om skolans inre organisation, besluta om åtgärdsprogram liksom att utreda kränkande behandling och upprätta ordningsregler. Vid intervjuer och samtal med lärare framkommer att skolledningen inte upplevs vara synlig i verksamheten och upplevs inte heller ha tillräcklig kännedom om det dagliga arbetet. Lärarna beskriver att de "klarar sig själva", men att de skulle behöva en tydligare ledning som med god kännedom om verksamhetens behov och utmaningar styr skolan mot långsiktig utveckling. Rektorn och den biträdande rektorn bekräftar att de inte är så fysiskt närvarande i skolan. Biträdande rektor uttrycker att han skulle behöva vara mer delaktig i den dagliga verksamheten i Tallbo särskola, men att han inte hunnit på grund av andra ansvarsområden inom sin tjänst.

Intervjuer med lärare och dokumentstudier visar att systematiska analyser för att finna strategier för skolans långsiktiga utveckling inte gjorts med personalgruppen i Tallbo särskola. Ett kvalitetsarbete pågår i skolan, men är inriktat på utveckling av de individuella insatserna snarare än på att analysera de övergripande resultaten. Redovisning, uppföljning och analys av elevernas kunskapsresultat på en övergripande skolnivå saknas också i den kvalitetsredovisning

för läsåret 2010/2011 som Skolinspektionen tagit del av. Det är viktigt att rektorn och biträdande rektorn har underlag för att utvärdera och bedöma hur grundskolans och gymnasieskolornas verksamhet bäst ska utvecklas så att de nationella målen kan nås.

Av utredningen framgår att rektorn i Tallbo sarskola inte tar tillräckligt ansvar som pedagogisk ledare för att utbildningen utvecklas och för att det i skolan bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete där resultaten omsätts i åtgärder för att uppfylla de nationella målen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Gävle kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning:

2 kap. 9 § och 4 kap. 4–5 §§ skollagen, Läroplan för grundskolan 2011, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar, Lpf 94, avsnitt 2.6 Rektorns ansvar.

Bedömningsområde: Ledningsstruktur och organisering av utbildningen**Bedömning:**

Skolans inre organisation samt ledningsstruktur överensstämmer inte med författningarna.

Motivering:

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektor beslutar om sin enhets inre organisation och fattar i övrigt de beslut som följer av författningarna. Rektor kan överlåta vissa ledningsuppgifter på biträdande rektor, eller annan person som har tillräcklig kompetens och erfarenhet.

För Tallbo sarskola finns en delegationsordning som inspektörerna tagit del av i samband med tillsynen och som redovisar vilka uppgifter som överlåts i enlighet med författningarnas krav. Enligt "Vidaredelegation från rektor Stigslunds/Strömsbro skolenhet", där Tallbo sarskola ingår, har rektorn rätten att besluta om ledighet för elev upp till 10 dagar samt lärarna rätten att "utfärda terminsbetyg". Att delegera till gruppen lärare är otydligt eftersom det av delegationsordningen inte framgår vilken lärare som ska fatta besluten.

Vid intervju med lärare och elevhälsa framkommer vidare att alla som arbetar i verksamheten inte har kännedom om delegationsordningen. Lärarna tycker

inte att det är tydligt vilka beslut som ska fattas av rektorn och vilka som ska fattas av biträdande rektor. Vid intervju med rektor och biträdande rektor framgår att delegationsordningen är ny från höstterminen 2011 och inte fullt implementerad ännu. Skolinspektionen vill understryka vikten av att alla är införstådda med hur ledningsuppdraget är fördelat i skolan. En förutsättning för att ärenden inte "faller mellan stolarna" är att personalen vänder sig med frågor till rätt person.

Av utredningen framgår att skolenhetens inre organisation samt ledningsstruktur inte överensstämmer med författningarna. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Gävle kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning:

2 kap. 10 § andra stycket skollagen

Anmärkning:

Bedömningsområde: Grundläggande värden och inflytande

Bedömning:

Vid skolan finns inget forum för samråd med eleverna.

Motivering:

I skollagen och läroplanerna regleras elevernas rätt till inflytande. Enligt skollagen ska alla barn och elever ges inflytande över utbildningen. Utformningen av inflytandet ska anges i samband med planeringen av verksamheten och anpassas efter elevernas ålder och mognad. Formerna för inflytandet ska särskilt uppmuntra sådana elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det.

Av intervjuer med skolledning och lärare samt vid verksamhetsbesöken framkommer att undervisningen i Tallbo Särskola är mycket individanpassad och nästan enbart består av enskild undervisning mellan elev och pedagog. Eleverna ges ett stort inflytande över varje inläringssituation och deras möjlighet att påverka arbetssätt och innehåll är stor. Enligt lärarna i skolan utgör elevens engagemang många gånger grunden för lärande och utveckling. Därför måste de hela tiden planera undervisningen med utgångspunkt ifrån den enskilde elevens intresse och lust att lära. Däremot finns i Tallbo särskola inte något

formellt forum för samråd med eleverna. Det finns inget elevråd i skolan och inga klassråd hålls i klasserna.

Mot bakgrund av att skolan visar att man arbetar systematiskt för att ge eleverna inflytande samt att samrådsformer finns med vårdnadshavarna bedöms bristen som en mindre allvarlig överträdelse. Gävle kommun tilldelas därför en anmärkning.

Författning:

4 kap. 9 och 13 §§ skollagen

Bedömningsområde: Trygghet och studiero**Bedömning:**

Ordningsregler finns inte i skolan.

Motivering:

Enligt skollagen ska det finnas ordningsregler för varje skola inom det svenska skolväsendet. Rektorn ska besluta om ordningsreglerna, men de ska utarbetas under medverkan av eleverna och regelbundet följas upp.

De ordningsregler som finns upprättade i Tallbo Särskola återfinns bland annat i skolans plan mot kränkande behandling. Dessa är dock inte riktade till eleverna i skolan utan har istället formen av förhållningsregler för skolans personal och vuxna besökare. Exempelvis beskrivs i ordningsreglerna hur personalen ska använda datorer och kamerautrustning samt att skoskydd ska användas i lokalerna. Av intervjuer med skolledning och lärare framkommer att ordningsregler som riktas till eleverna och som utarbetats under medverkande av eleverna saknas.

Mot bakgrund av att skolklimatet i Tallbo särskola i övrigt präglas av trygghet och studiero och att det vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling bedöms bristen som en mindre allvarlig överträdelse. Gävle kommun tilldelas därför en anmärkning.

Författning:

5 kap. 5 § skollagen

Avstår från ingripande:**Bedömningsområde: Omfattning och resurstillgång****Bedömning:**

Individuella utvecklingsplaner upprättas inte för eleverna i gymnasiesärskolan.

Motivering:

Enligt skollagen ska det för varje elev inom gymnasiesärskolan finnas en individuell studieplan. Den individuella studieplanen ska innehålla uppgifter om vilket program eleven går på och vilka kurser eleven valt. Vidare ska det av planen framgå eventuella överenskommelser samt om eleven har behov av särskilt stöd. Elevens egna synpunkter ska inhämtas och beaktas i utformandet av den individuella studieplanen.

Av dokumentstudier och vid intervjuer med skolledare och lärare framkommer att samtliga elever i Tallbo särskola har individuella utvecklingsplaner oavsett inom vilken skolform de är mottagna. Till innehåll och utformning skiljer sig planerna endast marginellt beroende på om eleven går i grundsärskolan och eller i gymnasiesärskolans verksamhetsträning. Det framgår dock inte tydligt att eleverna läser det individuella programmet inriktning verksamhetsträning. I övrigt uppfyller dessa dokument till stora delar kraven som enligt författningarna ställs på individuella studieplaner för elever i gymnasiesärskolan.

Av utredningen framgår att det inte upprättas individuella studieplaner för de elever som är inskrivna i gymnasiesärskolan. Eftersom eleverna har individuella utvecklingsplaner som i stort har samma innehåll och funktion som individuella studieplaner avstår Skolinspektionen från ingripande.

Författning:

18 kap. 15 § skollagen

Bakgrund

Beskrivning av Tallbo särskola

Tallbo särskola ligger belägen i Strömsbro i den nordöstra delen av Gävle tätort. Skolan omfattar träningsskola inom grundsärskola och gymnasiesärskolans verksamhetsträning för elever med utvecklingsstörning på tidig utvecklingsnivå. Totalt 10 elever går i träningsskolan och 10 elever i gymnasiesärskolan och eleverna är uppdelade i fyra åldersblandade klasser.

Rektorn för Tallbo särskola ansvarar även för Stigslunds skola, Strömsbro skola och Åbyggeby skola. Det finns för Tallbo särskola också en biträdande rektor som också ansvarar för en del av verksamheten i Stigslunds skola. Rektorn, biträdande rektor samt utvecklingsledare från de från de olika verksamheterna utgör skolans utvecklingsgrupp. I skolan är åtta speciallärare och tio förskollärare anställda. Dessa är uppdelade i två arbetslag.

I ärendets slutliga handläggning har utredare Josefine Dahlqvist deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Enhetschef

Frida Eek
Utredare

Bilagor:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).